

Міністерство культури та інформаційної політики України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

РОБОЧА ПРОГРАМА
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Рівень вищої освіти – другий

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

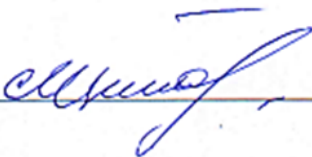
Д н і п р о
2 0 2 4

Розробник:

Щітова С.А. кандидат мистецтвознавства, доцент, зав. кафедри історії та теорії музики

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» 2024 / 2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

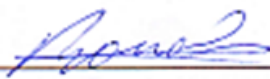
Гарант ОНП

Світлана ЩІТОВА

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР (протокол № 6 від «26» червня 2024 року).

Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії та теорії музики КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 11 від «25» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Світлана ЩІТОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестр –1-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1/1,6	Рівень вищої освіти – другий	Лекційні заняття – 34 годин Індивідуальні заняття –
Вид контролю – екзамен	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота – 56 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – оволодіння теоретичними знаннями з питань методології наукових досліджень, формування у студентів навичок постановки наукових задач і їх вирішення на теоретичному і емпіричному рівнях; формування вміння застосовувати їх у практичній діяльності, організовувати дослідницьку діяльність.

2.2. Завдання:

2.2.1 Надати теоретичну підготовку з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень.

2.2.2 Охарактеризувати процес наукового дослідження.

2.2.3 Визначити теоретичні та емпіричні методи дослідження, методики дослідження, їх зміст і принципи розробки.

2.2.4 Розглянути етапи та форми процесу наукового дослідження; організації науково-дослідної роботи магістрів.

2.2.5 Пояснити оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику.

2.2.6 Довести ефективність наукових досліджень.

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

2.3.1. Загальні (ЗК)

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.
- ЗК 10. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

2.3.2. Фахові (ФК):

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

2.4. Програмні результати навчанням (ПРН)

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно- категоріальним апаратом.

ПРН 12 Володіти сучасними методами та засобами наукових досліджень у сфері музичного мистецтва, у тому числі, методами роботи з інформацією, методами аналізу даних.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності. Наука і наукове мислення. Підходи до визначення науки. Предмет науки. Ознаки науки як специфічної діяльності. Основні функції науки: пізнавальна, розвиваюча, практично орієнтована. Завдання, що поставлені перед наукою. Наукознавство як вчення про загальні закономірності розвитку й функціонування науки як системи знань. Структура науки та її елементи. Класифікація науки. Основні наукові галузі. Періодизація розвитку науки. Знання, творчість і наукова діяльність. Особливості наукової творчості. Розвиток творчих здібностей і конструктивного мислення. Розуміння і творчість. Підготовка наукових кадрів. Поняття наукової проблеми: визначення проблемної ситуації, постановка проблеми, класифікація проблем. Характеристика гіпотези та її сутність. Структура гіпотези. Види гіпотез. Етапи розробки гіпотези. Вимоги, що висуваються до формулювання наукових гіпотез. Загальна характеристика й визначення наукової теорії. Функції теорій. Класифікація наукових теорій. Структура наукових теорій. Принципи побудови теорій.

Тема 2. Концептуальні основи наукового пізнання. Творчість у процесі наукового пізнання. Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів опанування реальної дійсності. Основні ознаки наукового пізнання. Дисциплінарний та міждисциплінарний аналіз науки. Позитивізм –неопозитивізм – постпозитивізм як світогляд і методологія наукового пізнання. Передумови наукового мислення і діяльності. Експлікація поняття і теорій науки. Необхідні умови коректного наукового пояснення. Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу і її еволюція. Концептуальні і світоглядні засади наукового знання. Напрями сучасного розвитку мистецтвознавства. Основні типи музикознавства як наукової галузі:

історичне; теоретичне («систематичне»); «виконавське музикознавство». Тенденція до інтердисциплінарності, інтегрованості із суміжними науковими сферами – мистецтвознавчими, культурологічними та загальногуманітарними.

Тема 3. Методологія наукової творчості. Наукове дослідження в мистецтвознавстві. Визначення методології наукової творчості. Складові частини методології. Основні принципи побудови методології. Методи наукового пізнання. Роль класифікації у наукових дослідженнях. Послідовність проведення наукового дослідження. Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Типологія методів наукового пізнання. Особливості наукового дослідження в області мистецтвознавства.

Тема 4. Технологія дослідницької роботи. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального пошуку. Задачі наукового дослідження. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми. Виявлення і нагромадження фактів дійсності – важливий етап у науковому дослідженні. Поняття про факти дійсності, їх види та зміст. Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Види гіпотез та їх роль у дослідженні явищ і процесів реальної дійсності. Значення гіпотез у прогнозуванні розвитку матеріального та духовного світу. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії. Роль теорії у формуванні та розвитку знань, науки, наукової картини світу. Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених.

Тема 5. Методи наукового дослідження. Рівні та методи наукового дослідження в мистецтвознавстві. Методи наукового пізнання явищ мистецтва: історичні (історично-генетичний, системно-історичний, порівняльно-історичний); теоретичні (методи поліфонічного і гармонічного, інтонаційного, жанрово-стильового, цілісного семантичного аналізу музичних творів); виконавсько-інтерпретологічні (метод музично-текстологічного, інтерпретологічного аналізу); дискурсивний метод; метод аналогій; метод «розуміючого діалогу»; культурологічний підхід. Спеціальні методи і підходи у сферах музичної педагогіки (загальні методологічні принципи і концепції та авторські методи), етномузикології (етнорегіональний підхід, методи розшифрування фольклорно-музичної аутентики), музичної психології, музичної соціології тощо. Новітні лінгвістичні методи, методи мистецтвометрії. Методи перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 6. Організація науково-дослідної роботи магістрів Види та форми науково-дослідної роботи магістрів. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і

прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Дослідження, які проводяться самостійно суб'єктом. Науково-дослідна робота (НДР) магістрантів у навчальний та у позанавчальний час. Реферування літератури. Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці. Участь у науково-практичних конференціях. Складання наукової доповіді, наукової статті. Планування науково-дослідної роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розробка календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розробка плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 7. Інформаційне забезпечення наукових досліджень
Інформаційний підхід у методології пізнання. Наукова інформація та її джерела. Поняття наукової інформації. Види та вимоги до наукових видань: автореферат, дисертації, препринт, збірник наукових праць, матеріали наукової конференції, тези доповідей наукової конференції, науково-популярне видання. Технологія роботи з науковою літературою. Особливості збирання, обробки та інтерпретації інформації. Способи пошуку наукової інформації. Пошук інформації за допомогою комп'ютерних засобів. Інформаційно-пошукові комп'ютерні системи. Пошукова система в Інтернеті. Інші способи пошуку інформації. Обробка наукової інформації. Вивчення наукової літератури. Удосконалення методики читання. Засвоєння матеріалу.

Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику. Наукові публікації. Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Докази гіпотези, висновки та рекомендації, літературний огляд дослідження. Викладення висновків та рекомендацій у формі реферату, наукової статті, тез доповіді, звіту про виконану науково-дослідну роботу, курсової, випускної магістерської роботи. Звіт про науково-дослідну роботу (НДР). Форма наукових публікацій. Підготовка наукових матеріалів. Наукова стаття. Робота над статтею. Авторство публікації. Основи наукової етики. Планування та організація розкладу дня. Основи планування роботи. Продукція наукових досліджень: теоретичні і науково-методологічні положення, методики, рекомендації. Кінцеві результати НДР, місце і форми їх застосування. Впровадження завершених досліджень: дослідне випробування розроблених методик, рекомендацій, комплексного аналізу музичного твору тощо. Ефективність результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику музиканта.

Тема 9. Кваліфікаційна магістерська робота. Основні риси магістерської роботи. Зміст. Вимоги до структури атестаційної магістерської роботи. Дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії та докторська дисертація. Структура дисертації на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії та докторської дисертації. Наукова новизна і практична значимість дисертаційної роботи. Вимоги до

дисертації. Підготовка до захисту. Типові помилки при викладенні результатів дисертації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Індив.	Сам.р.
Наука і наукове мислення. теоретичні основи науки та наукової діяльності	6		2			4
Концептуальні основи наукового пізнання. Творчість у процесі наукового пізнання.	8		2			6
Методологія наукової творчості. Наукове дослідження в мистецтвознавстві.	8		4			4
Технологія дослідницької роботи	8		4			4
Рівні та методи наукового дослідження в мистецтвознавстві.	8		4			4
Організація науково-дослідної роботи магістрів	8		4			4
Інформаційне забезпечення наукових досліджень	12		4			8
Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику. Наукові публікації.	14		4			10
Кваліфікаційна магістерська робота	18		6			12
Усього годин	90		34			56

**5. Теми практичних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва відповідної теми для самостійної роботи	Всього годин для сам.ро.
1	Розвиток творчих здібностей і конструктивного мислення. Поняття наукової проблеми: визначення проблемної ситуації, постановка проблеми.	4
2	Концептуальні основи наукового пізнання. Проблематика сучасної методології музикології	6
3	Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Особливості наукового дослідження в області мистецтвознавства.	4

4	Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії.	4
5	Методи наукового пізнання явищ мистецтва	4
6	Проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці.	4
7	Види та вимоги до наукових видань	8
8	Наукова стаття. Робота над статтею. Авторство публікації. Основи наукової етики.	10
9	Вимоги до структури атестаційної магістерської роботи	12
	Усього годин	56

9. Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені

10. Методи та технології навчання

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них – активні, вербальні, наочні, практичні, проблемно-пошукові, дослідницькі, аналітичні, репродуктивні, розвивальні, індуктивні та дедуктивні.

11. Форми, методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: перевірка засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань (поточний контроль, екзамен наприкінці I семестру (підсумковий контроль))

Кафедрою історії та теорії музики, на основі навчально-методичних рекомендацій 2021 року, встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни:

«відмінно»:

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

«дуже добре»:

- 1) дуже добрі знання теоретичного матеріалу;
- 2) вміння застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях;
- 3) незначні помилки у виконанні завдань, наявність окремих неточностей.

«добре»:

- 1) достатня міра засвоєння ключових теоретичних понять;
- 2) окремі неточності й помилки при виконанні завдань.

«задовільно»

- 1) наявність загальних теоретичних знань на рівні уявлень;
- 2) неточності та помилки при виконанні завдань.

«достатньо»:

- 1) наявність окремих уявлень про вивчений матеріал;
- 2) не виконано більшу половину завдань.

«незадовільно з можливістю повторного складання»

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»:

- 1) відсутність будь-яких уявлень про вивчений матеріал;
- 2) неспроможність виконати жодне завдання.

12. Методичне забезпечення

12.1 Друковані та електронні матеріали.

12.3 Робоча програма з дисципліни.

12.4 Силабус дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Антонюк В. С., Полонський Л. Г., Аверченков В. І., Малахов Ю. А. *Методологія наукових досліджень: навчальний Посібник*. К.: НТУУ «КПІ», 2015. 276 с.
2. Афанасьєв А.О. *Основи наукових досліджень: навч. посібн.* Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. 96 с.
3. Гаврилов Е.В., Дмитриченко М.Ф., Доля В.К. *Технологія наукових досліджень і технічної творчості* К: Знання України, 2007. 318 с.
4. Дегтярьов А. В. *Основи наукових досліджень: навч. посібник*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 80 с.
5. Єріна А.М. *Методологія наукових досліджень* К. : ЦНЛ, 2004. 212 с.
6. Клековкін О. Ю. *Мистецтво: Методологія дослідження: Методичний посібник / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України*. К: Фенікс, 2017. 144 с.
7. Крушельницька О.В. *Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібн.* Київ: Кондор, 2003. 192 с.
8. ДСТУ 8302:2015. *Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання*. Київ, 2016. (Інформація та документація).
9. Мокін Б. І., Мокін О. Б. *Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Вінниця: ВНТУ, 2014. 180 с.
10. О.М. Олексюк, В.В. Тушева *Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки*. Навчальний посібник. К., 2020. 277 с.
11. *Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник / За ред. А. Є. Конверського*. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
12. Пилипчук М.І. *Основи наукових досліджень [підруч.]*. К.: Знання, 2007. 270 с.
13. П'ятницька-Позднякова І.С. *Основи наукових досліджень у вищій школі : [навч. посіб.]*. К.: ЦНЛ, 2003. 116 с.

14. Санцевич А.В. Методика історичного дослідження. К.: Наук. думка, 1990. 212 с.
15. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар», 2016. 52 с.
16. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpNh6WbnRzT2pGNUhoY2c/view>.
17. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
18. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. 3-тє видання, виправлене і доповнене / автор-упорядник Л.А. Пономаренко. К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»; Вид-во «Толока», 2005. 80 с.
19. Ярошенко Т. О. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки : монографія. К.: Знання, 2010. 215 с.
20. History of Art history in Central, Eastern and South-Eastern Europe: Jubilee International Conference celebrating The 200 Anniversary of the First Lecture on the History of Art at Vilna / Vilnius University (14–16 September, 2010). Torun', 2012. Vol. 1–300 p., Vol. 2. 286 p.

Додаткова

1. Демківський А.В. Основи методології наукових досліджень: навч. посібн. К.: Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
2. Калашник М., Варакута М., Генкін А. Музичний тезаурус виконавця: питання та відповіді: навч.-метод. рекомендації для самостійної роботи студентів-аспірантів з дисципліни «Теоретичні основи музикознавства: музичний тезаурус» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво. Харків: Мачулін, 2020. 44 с.
3. Кацавець Г.М. Мова ділових паперів: підруч. К.: Алерта, 2006. 328 с.
4. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібн. К.: Міленіум, 2005. 186 с.
5. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посібн. / Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка, каф. екон. теорії та регіон. економіки. Полтава: Оріяна, 2012. 180 с.
6. Назаровець М. Послуги університетських бібліотек з підтримки наукової комунікації. *Вісник ХДАК*. 2018. Вип. 53. С. 96–108.
7. Польська І.І. Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві *Культура України. Випуск 46*. Харків, ХДАК, 2014. С. 267–274.
8. Рекомендації щодо змісту і структури магістерських дисертацій [уклад. В. П. Головенкін; за загальною ред. акад. Ю.І. Якименка]. К.: ВПК «Політехніка», 2010. 28 с.
9. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2007. 310 с.
10. Фареник С. Логіка і методологія наукового дослідження. К.: Вид. УАДУ, 2000. 340 с.

11. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібн. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів: ЛНУ, 2011. 179 с.
12. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня : [метод. поради / авт.-упоряд. Л. А. Пономаренко]. [3-тє вид., випр. і допов.]. Київ : Ред. «Бюл. Вищої атестаційної комісії України», вид-во «Толока», 2005. 80 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: електронні ресурси. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>.
2. Україніка наукова: національна реферативна база. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>.
3. Index Copernicus. URL: <http://journals.indexcopernicus.com/>
4. Scopus: база даних. URL: <https://www.scopus.com/>.
5. Web of Science: база даних. URL: <https://web.archive.org/>.